

Vechi instrumente tradiționale românești

**„Cântă, măi frate române, pe graiul și limba ta
și lasă cele străine ei de a și le cânta!” (Anton Pann)**

Muzica populară a fost în vechime, și este și astăzi, izvor de mari bucurii, de viață și sănătate, este parte organică a existenței românului.

„Când este voios, românul cântă. Când este trist, cântă. Când iubește, cântă. Când este singur, cântă. Când este la joc, cântă. Când merge la război, cântă” (Ioan Suciuc). George Enescu, compozitorul nostru național, considera cântecele populare „perle în sine”.

Folclorul, sufletul nemuritor al poporului român, este printre cele mai bogate, mai nuanțate și mai inepuizabile expresii ale geniului din Europa. Dragostea pentru tradițiile vechi, dintre care o mare parte au origini geto-dacice, acest adevărat tezaur de obiceiuri, credințe și legende ce și-a păstrat, încă, forma originală este cel mai de preț lucru pe care poporul român îl are și care relevă identitatea românilor, existența lor străveche.

Pe teritoriul României folclorul românesc a fost împărțit în zone folclorice în funcție de regiuni, văi, râuri importante, chiar sate sau comune, evidențiindu-se, astfel, multitudinea de tradiții care, în funcție de ariile geo-culturale, se disting între ele într-un mod atât de pitoresc și diversificat.

Începuturile muzicii populare este chiar de la începutul civilizației omului, acesta transmițând, sub formă de cânt, mesaje semenilor.

Vom prezenta în cele ce urmează câteva instrumente tradiționale ce fac parte din cultura muzicală naivă la români. Instrumentele muzicale aerofone au fost folosite din cele mai vechi timpuri, utilizate și de către păstori în perioadele în care aceștia erau plecați cu oile la păscut.

*Independența
prin Cultură*

Fluierul este obiectul de suflat al păstorului și este posibil să fi stat la baza tuturor instrumentelor tradiționale de suflat, fiind menționat din cele mai vechi timpuri în cultura tuturor popoarelor.

Este confecționat din lemn de soc, prun, cireș, vișin, salcâm, nuc sau stejar.

Din familia fluierului fac parte cavalul, tilinca și trișca. Tilinca este fluierul cu tubul deschis la ambele capete și fără găuri, cu o lungime de 65 cm. Cavalul este un fluier cu tubul cilindric și cu deschizăturile pentru degete grupate trei și două, iar trișca este un fluier mic care are șase deschizători tăiate sau arse cu un cui fierbinte în peretele tubului, la distanțe egale.

Ocarina are formă conică, închisă și este goală în interior. Este confecționată din piatră sau lut și are forme și dimensiuni diferite. După prelucrarea lutului și după uscare este arsă într-un cuptor pentru ceramică.

Astăzi, este întâlnită la lăutarii populari, iar în ultimul timp apare chiar și în orchestrele profesioniștilor.

Buhaiul este un instrument muzical popular folosit de colindători la Anul Nou, când merg din casă în casă trăgând de coada buhaiului, sunând dintr-un clopot și recitând plugușorul.

Este format dintr-o putinică cu fundul de piele din capră sau oaie, prin care trece un smoc de păr de cal care se trage cu degete umezite în apă, borș sau sacâz, producând un sunet asemănător cu mugetul unui taur înfuriat.

Naiul este cunoscut și folosit de lăutari încă din secolul al XIII-lea. Este confecționat din șapte-opt tuburi din lemn de soc, nuc, salcâm sau prun. Tuburile sunt lipite într-o linie semiovală; la partea de jos sunt acoperite din trei părți cu o șipcă de lemn ornamentată cu creștături sau pirogravură.

Cel mai renumit cântăreț la nai, din România, este Gheorghe Zamfir.

Cimpoiul este un instrument de suflat cu burduf confecționat din piele și are un tub (sau tuburi) din lemn, prevăzute la capătul superior cu ancie. Pielea pentru burduf trebuie jupuită într-un mod anume de pe animal, pentru a putea fi folosită ca burduf de cimpoi, lucru pe care îl fac doar păstorii sau meșterii cunoscători.

Tipul arhaic de cimpoi era alcătuit din unul sau mai multe tuburi, cuplate la sursa de aer.

Tulnicul, instrument dacic, confecționat de oameni ai pădurilor și munților. Este considerat un adevărat simbol al Țării Moților și face parte din moștenirea culturală a poporului român.

În trecut, la acest instrument arhaic cântau nevestele și fetele, anunțând evenimente din cadrul familiei sau din comunitate. Cu aproximativ o sută de ani în urmă, în casa fiecăruia se găseau două-trei tulnice, la care știa să cânte întreaga familie.

Tulnicul este unul din cele cinci tipuri de bucium întâlnite pe teritoriul României.

Buciumul este un instrument muzical pitoresc pe care cronicarii l-au menționat în operele lor. Este confecționat din lemn de tei și se compune dintr-un tub sonor lung, deschis la ambele capete, construit din două doage sau dintr-o creangă lungă despăcată în două și golită la mijloc. Doagele sunt legate prin inele de lemn confecționate la strung. La capătul prin care se suflă are un mic tub de lemn.

Instrumentele cordafone sunt cele în care sunetul se produce cu ajutorul unor coarde întinse deasupra unei cutii de rezonanță. Modul de obținere a sunetelor se realizează prin ciupire, lovire sau frecare.

Cobza este un astfel de instrument popular foarte răspândit în Muntenia, Moldova și Bucovina. Are o îndelungată tradiție, chiar dacă originea ei nu este autohtonă. Ea apare și pe frescele unor biserici și mănăstiri cum ar fi: Voroneț, Sucevița, Horezu. Este un instrument lăutăresc de acompaniament care se compune dintr-o cutie de rezonanță de forma unei jumătăți de pară, din lemn de nuc sau paltin, numită „bărdan” și un gât scurt și larg din lemn tare.

Cetera (Țitera) - un instrument tradițional, arhaic, întâlnit în Maramureș, alcătuit dintr-o cutie de rezonanță pe care sunt întinse patru coarde de metal puse în vibrație prin atingerea cu o lamă de os sau metal. Poate fi considerat cel mai simplu instrument muzical care există în lume, ce poate fi folosit doar la interpretarea unor melodii populare simple.

Instrumentele muzicale idiofone sunt cele care sună prin natura lor, adică au la bază elemente naturale, suficient de elastice pentru a vibra prin ciupire, lovire, frecare. Iată, frunza verde este și biomasă și un instrument popular neobișnuit, poate cel mai vechi dintre ele, care, când suflă peste ea, începe să vibreze.

Este un instrument delicat și... pretențios.

În zona Deltei se cântă la solz de pește.

Un pseudo instrument popular, cu o arie de răspândire foarte mare este și drâmba. În Europa, acest instrument popular a fost semnalat din secolul al XIV-lea. Are formă de potcoavă și este alcătuit dintr-un arc de fier, prevăzut cu o lamă mobilă elastică, de oțel, și care, fiind proptit de dinți și făcând să vibreze lama cu degetul, produce un sunet slab, monoton, modulat prin mișcarea buzelor. Drâmba este folosită mai mult de fete, în vreme de iarnă, la șezători.

Există o zicală care spune: „Cântă din drâmbă”, adică a rămas mofluz, cu buzele umflate.

Se spune că muzica populară s-a născut odată cu poporul și se mai spune că, atunci când cânti, nu îmbătrânești. Instrumentele populare sunt foarte dragi țaranului român. Prin intermediul acestora sufletul lui se poate exprima. Ele fac parte din identitatea culturală a fiecărui popor. Prin muzica lor înlesnesc legătura dintre lumea văzută și cea nevăzută, dintre om și cer.

„Și-n vreme cât s-au cununat
S-a-ntins poporul adunat

Să joace-n drum după tilinci
Feciori, la zece fete, cinci
Cu zdrăngăneii la opinci
Ca-n port de sat”.
(„Nunta Zamferei” - George Coșbuc)

RODICA SUBȚIRELU

INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*